

דבר העורכת

רק אחת לשנה ומוגבל מאוד במספר העמודים שיכול לכלול. עם זאת, אין כל מניעה לאנשי מכללות להוראה לפרסם כאן מאמרים העוסקים בנושאים כלליים ואכן אחוז גבוה יחסית מבין כותבינו (ראו בגיליון הנוכחי) הם אנשי סגל של מכללות לחינוך.

על הבחירה בין שימוש במינוח בעברית או שימוש במינוח באנגלית בגיליון זה

כדי ליצור אחידות בכתיבת מונחים טכנולוגיים שמופיעים במאמרים השונים, התייעצתי עם חברי המערכת מתוך אמונה שהם עשויים לייצג היטב את הדעות של קהל קוראינו. בייחוד ביקשתי עזרה בבחירה בארבעה מונחים באנגלית שקיים עבורם מינוח ידוע בעברית והם: אפליקציה (יישומון), בלוג (יומן רשת), טאבלט (מחשב לוח) וסמארטפון (טלפון חכם). בדיון בין חברי המערכת הוצעו שלושה כללים/קריטריונים לאופן הבחירה:

1. לבחור תמיד את המינוח העברי, כדי להשריש את השימוש במילים עבריות.
2. לבחור תמיד את המינוח האנגלי. זהו המינוח המקורי שכולם מכירים והוא שגור בפי כל משתמשי הטכנולוגיה שקוראים את הטקסטים הרלוונטיים למינוחים אלו כמעט רק באנגלית. נוסף על כך, חלק מהחידושים בעברית שעדיין לא נקלטו היטב עלולים להיות מוזרים ולא ישתרשו בשפה (ראו את השם שניתן לטלפון בזמנו שהוא "שח-רחוק" ולסרט - "ראינוע").
3. להציב כשיקול מרכזי את הידידותיות למשתמש - איזו משתי האפשרויות תורמת יותר לרהיטות ולנוחות הקריאה. התבחינים לכך הינם: עד כמה המונח בשמו זה שגור בלשון היומיום ובספרות הפופולרית הכתובה ועד כמה השם קצר ואינו בעל תכונה פונטית מפריעה.

חברי המערכת נחלקו בדעתם באשר לשלוש האפשרויות האלו, אבל רובם הגדול בחר באופציה השלישית, עם התנאי לבחור את המינוח העברי אם הוא נקלט היטב והשימוש בו שגור, אפילו אם מעט פחות מזה שבאנגלית (על פי האינטואיציה של השופטים במקרה זה). על בסיס כל זה התקבלו הבחירות הבאות:

אפליקציה: המונח "יישומון" פופולרי רק במידה מעטה בהשוואה ל"אפליקציה" וגם הסיומת "מון" עלולה להפריע במידת מה שכן היא מקטינה את המשמעות, כאילו הכוונה ליישום קטן. לא ברור מהי ההגדרה של גודל היישום ומהו יישום גדול או קטן.

בלוג: המונח "יומן רשת" מסורבל יותר וכמעט שלא נקלט לשימוש.

טאבלט: המונח "מחשב לוח" מסורבל יותר וכמעט שלא נקלט לשימוש.

טלפון חכם: מונח זה הוא פופולרי למדי (אם כי פחות מ"סמארטפון"), ונוסף על כך השם "סמארטפון" הוא ארוך ומסורבל יחסית.

שמות מסחריים (כמו דרופבוקס, ווטסאפ, וורדפרס, טוויטר, יוטיוב, יישומי גוגל, לינקדאין, פליקר) נכתבים בגיליון זה בדרך כלל בפונטים עבריים עם שמירת הצליל האנגלי, כפי שכללנו באגרון. זאת כדי שלא לפגום ברצף הקריאה בעברית על ידי שיבוץ של מילים באנגלית בתדירות גבוהה. זהו נוהג שגרת ומקובל מאוד בעיתונות ובספרות הפופולרית בעברית.

בחירות אלו מיושמות במאמרים בגיליון זה.

בשני העשורים האחרונים חלה מהפכה מדהימה בצריכה ובהפקה של הידע העולמי, בייחוד בעקבות ההתפשטות העצומה של השימוש בטכנולוגיה הניידת (טאבלטים וטלפונים חכמים), ברשתות התקשורת וביישומיהן במדיה החברתית (כמו פייסבוק וטוויטר) ובטכנולוגיות הענן. מהפכה זו השפיעה ומשפיעה על כל היבט בחיים המודרניים וכמובן שלא פסחה על ההוראה והלמידה באקדמיה.

גיליון זה של כתב העת מוקדש להיבטים מגוונים של השימוש בטכנולוגיות חדשניות לקידום ההוראה והלמידה, אך לא יעסוק בהוראה מקוונת כמו בקורסי מוקדש בהם עסק גיליון מס' 4.

כדרכי, אני מעוניינת בראש ובראשונה בכותבים מהאקדמיה בארץ. לפיכך, כמו בשנים קודמות, הפצתי לכמה רשימות תכתובת אקדמיות בארץ, כולל זו של הפורום של אנשי מרכזי ההוראה במוסדות האקדמיים בארץ, קול קורא לכתבת מאמרים בנושא שהוגדר לגיליון כמתואר לעיל. הצעתי לכתוב בנוסף למאמרים ארוכים, גם מאמרים קצרים המציעים יישומים מועילים (best practices) של טכנולוגיות להוראה. מבין התגובות שקיבלתי, רק שמונה התאימו לדרישות של הקול הקורא, והמאמרים שנכתבו בעקבותיהן (שבעה ארוכים ואחד קצר) כלולים בגיליון זה. עקב מיעוט התגובות המתאימות, פניתי גם ל-POD - רשימת התכתובת של אנשי הסגל של מרכזי ההוראה בארצות הברית, להצעת מאמרים קצרים בלבד. מבין התגובות שקיבלתי, בחרתי לפרסום בגיליון זה אחדות שנראו לי כמועילות ושימוש לאנשי אקדמיה בארץ.

קרוב לוודאי שמיעוט ההצעות שקיבלתי מכותבים בארץ מעיד על אימוץ מצומצם של שימושים בטכנולוגיה להוראה בכיתה, ואני מקווה שהגיליון הזה יתרום לקידום הנושא.

על קהל היעד בשיקולי קבלת מאמרים לכתב העת

כמתואר לעיל, אני מפיצה קול קורא אחת לשנה ועושה מאמצים מרובים להשגת תפוצה מקסימלית בין אנשי האקדמיה בארץ. כמו בכל הגיליונות הקודמים, המאמרים המתקבלים אמורים לשרת את כלל אנשי האקדמיה בארץ, או לפחות חלק ניכר מביניהם. לפיכך לא מתקבלים לפרסום מאמרים שמתמקדים בקהל יעד ספציפי מצומצם יחסית כמו בתחום תוכן מסוים. כך למשל לא מתקבלים מאמרים שמיועדים אך ורק להוראת הכימיה, המתמטיקה או מדעי המחשב, אבל מתקבלים מאמרים שעשויים להתאים לכלל הוראת המדעים (וההנדסה). מסיבה זו גם לא מתקבלים בדרך כלל לפרסום מאמרים המיועדים במיוחד לתחום התוכן הספציפי של הוראה לשם הכשרת מורים לבתי ספר, כלומר של הוראה המתאימה בעיקר למכללות לחינוך, אלא אם הם רלוונטיים באופן משמעותי גם להוראה באוניברסיטאות ובמכללות כלליות. נראה לי הוגן להקדיש את המקום המצומצם הקיים ב"הוראה באקדמיה" לפרסום מאמרים בנושאים המכוונים למרבית אנשי הסגל, כולל הללו המלמדים במכללות לחינוך, ולא לפרסום מאמרים המתאימים רק ובעיקר לאנשי הסגל של המכללות לחינוך. זאת מכיון שבתחום של הכשרת מורים לבתי ספר מתפרסמים לא מעט כתבי עת בעברית (אני מכירה לפחות שלושה שהם שפיטים ועוד כמה שאינם שפיטים), ואילו לכל המספר הגדול מאוד של שאר התחומים בהשכלה הגבוהה אין אפילו כתב עת יחיד העוסק בענייני הוראה פרט ל"הוראה באקדמיה", ואף הוא מתפרסם